

7/9/77

ex. 86

18 augustus 1977

MARINE INLICHTINGDIENST

INLICHTINGENRAPPORT

no. 7/77

JULI 1977

OPMERKINGEN

1. Personeel van de Koninklijke Marine mag op "need to know"-basis kennis nemen van de in het inlichtingenrapport vermelde gegevens. Gezien de verscheidenheid van de artikelen bestaat tegen het lezen van het gehele rapport door officieren geen bezwaar.
2. Indien geadresseerden ten behoeve van de onder hun commando gestelde eenheden en/of opleidingen gebruik wensen te maken van gegevens die in dit rapport zijn vervat, dient met die gegevens de nodige voorzichtigheid te worden betracht.
3. In geen geval mag over de gegevens van dit rapport melding worden gemaakt tegenover niet-leden van de Nederlandse krijgsmacht.
4. In het geval dat in dit rapport vervatte gegevens door een geadresseerde zijn verwerkt in een cursus, waaraan tevens buitenlandse officieren deelnemen, dient terzake contact te worden opgenomen met hoofd MARID e.g. SOI-CZMNEB.
5. De geadresseerden dienen slechts tien opeenvolgend gedateerde uitgaven aan te houden. Bij ontvangst van een elfde dient de oudste uitgave te worden vernietigd onder indiening van een proces-verbaal aan het hoofd MARID.
6. Indien geadresseerde één of meer uitgaven wenst aan te houden dient hij dat schriftelijk mede te delen aan het hoofd MARID.

met negen

84 - ~~DE~~ DB - 11/11 '77 rem
 85 - I A ca
 86 - H II ca
 87 - H I (ca) ca 10/11 '77 rem
 88 - Marat [redacted] 31/10 '77 rem
 89 - H. s. VII 11/11 '77 rem

90 H. Mand - 7/9 aan I 1/2 rem
 91 I C - I d - I F - 19/9 '77 rem
 92 I b 7/9 '77 rem
 93 H. III - H V D 17/10 '77 rem
 94 II - IV - SFA 19/9 '77 rem

19/

DISTRIBUTIELIJST

ex.nr.

MINDEF/ <u>CDS</u> - 20/10'78 rem	1
d) CHEF STAF (KM) IGR - 25/10'78 rem.	2
<u>CMS</u> tevens voor: PLV.CMS, HBUMILJUZA VOORZ. WG BELEIDSVORBEREIDING CHEF KAB. CMS-BDZ	3 rem. 20/9'77;
SC PLANNEN tevens voor: <u>HBUORG</u> , HBUTAKTIEK HBUPLANNEN	4 12/9'78 rem 1
SC OPERATIËN tevens voor: <u>HBU</u> LU en HBULOG	5 9/2'78 rem
d) HBUVERB - 29/8'78 rem.	6
HBU TECHNIEK, WAPENTECHNIEK EN VEILIGHEID	7 19/9'77 rem.
d) HBUOPS - 9/9'78 rem.	8
DIR. MARSTAFSCHOLE	9 25/4'78 rem 2
DIR. PERSONEEL KM/ <u>HBUPLANPERS</u> - 2/3'78 -	10 rem.
DIR. MATERIEEL KM tevens voor: <u>HCOFINMAT</u> - 22/6'78 rem.	11 en 12
<u>HWAPCOMSYS</u>	13
d) HWO - 29/11'78 rem	14
d) MARAT [redacted] - 7/6'78 rem.	15
d) MLRAT [redacted] - 13/6'78 rem.	16
MARAT [redacted] - 9/9'78 rem. R.P.	17
d) MARAT [redacted] - 14/11'78 rem.	18 t/m 20
DGB/CKMARNs tevens t.b.v. C 1-AGGP en C W-INFCIE	21 18/10'78 rem
CZMNA d.t.v. <u>SOI</u>	d) DGB/CKH 27/4'78 rem. ex. 20
<u>CZMNED</u> d.t.v. <u>HDGB</u>	d) DGB/CKH 18/5'78 rem. ex. 18
CZMNED/SOI	d) DGB/CKH 18/5'78 rem. ex. 19
CEKD	22 t/a
CMLD	23
CMM RIJNMOND	24
CMM TEXEL	25
CMM IJMOND	26
CMM SCHELDE	27
COZDNED	28
t.b.v. in dienst zijnde onderzeeboten	29
CMDNED	30 t/m 35
CFREGRON	36
HVBS	37
COPSCHOOL	38 t/a
CMARKAZ ERFPRINS	39 en 42
HANTAK	40 en 41
CMVKV d.t.v. OI	43 t/a
CMVKK tevens voor CVSQ	44 t/a
t.b.v. de daarvoor in aanmerking komende schepen	45 en 46
CAWCS	47
CMBFLOT 1	48 t/m 69
CMBFLOT 3	70
CVSQ 320	71
CVSQ 321	72
CVSQ 2	73
CVSQ 860	74
VOKIM	75
HDGB	76
d) COORD. INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN 18/4'78 rem.	77
d) HLAMID - 4/4'78 rem.	78
d) HLUID - 20/8'78 rem.	79
d) HPMV - 27/9'78 rem	80
HWKC	81 28/8'78 rem
BU INL	82
	83 t/a
	84 t/m 90 94

d) via HDGB ommea [redacted] 12/6'79 rem.
 ex. 23 t/m 43, 45 t/m 70

INHOUDSOPGAVE

	<u>blz.</u>
<u>HOOFDSTUK 1 - DIVERSE ONDERWERPEN</u>	
[REDACTED] - SOVJET ONTWIKKELINGEN OP HET GEBIED VAN MIJNEN	1 - 4
[REDACTED] - THE SOVIET FISHING INDUSTRY	5 - 6
[REDACTED] - SOVIET OUT-OF-AREA SHIP DAYS	7 - 10
[REDACTED] - COMMUNIST COUNTRIES; MILITARY ASSISTANCE	11 - 12
[REDACTED] - EUROCOMMUNISME	13 - 27
<u>HOOFDSTUK 2 - SOVJET MARITIEME AKTIVITEITEN</u> (INCLUSIEF DE MAAND JUNI)	
[REDACTED] - DE ATLANTISCHE OCEAAN	28 - 29
[REDACTED] - DE MIDDELLANDSE ZEE	29 - 30
[REDACTED] - DE INDISCHE OCEAAN	30

EVALUATIE DER INLICHTINGEN

Bij het evalueren (graderen) van de waarde van de ontvangen inlichtingen stelt men de betrouwbaarheid van de bron vast en bepaalt vervolgens de waarschijnlijke juistheid van het bericht zelf.

Reliability of the source

- A = completely reliable
- B = usually reliable
- C = fairly reliable
- D = not usually reliable
- E = unreliable
- F = reliability cannot be judged.

Accuracy of the information

- 1 = confirmed by other sources
- 2 = probable true
- 3 = possible true
- 4 = doubtfully true
- 5 = improbable true
- 6 = truth cannot be judged.

HOOFDSTUK 1

DIVERSE ONDERWERPEN

SOVJET ONTWIKKELINGEN OP HET GEBIED VAN MIJNEN

Inleiding

1. Er bestaan aanwijzingen dat veel Sovjet technologische inspanning gericht is op de ontwikkeling van verankerde anti-onderzeebootmijnen. Dit kan beschouwd worden als een reactie op de toegenomen westerse onderzeebootdreiging.
2. Tenminste twee nieuwe typen anti-onderzeebootmijnen zijn in de afgelopen jaren ontwikkeld. Het betreft hier mijnen die ontwikkeld zijn uit reeds bestaande MKB (W.O.-II) mijnentypen.
3. Het eerste type mijn is de KB-KRAB, die tenslotte evolueerde tot de RVM accoustische "rising mine". Het tweede type draagt de codenaam "KB-UEP" (US) en evolueerde tot de door onderzeeboten gelegde "UEP"-mijn.

KB-KRAB

4. Dit type mijn is een verankerde mijn tegen oppervlakte-doelen, mogelijk met een anti-onderzeeboot capaciteit. Het werd ontwikkeld uit een Duitse mijn en bevat veel componenten die daarvan verbeterde versies zijn. Voorbeelden zijn ondermeer de AA-106 dubbel accoustische sensor en de AE-101 passief/aktief-accoustische sensor.
5. Voorzover bekend werd dit wapen midden 1960 geëxporteerd naar Egypte en Lybië, waar het door de Egyptische marine in grote aantallen is aangewend voor het leggen van mijnenvelden in de Golf van Suez en door Lybië nabij de kust van Tripoli.
6. Het afvuurcircuit van de KB-KRAB-mijn wordt verondersteld te bestaan uit een tweedelig passief accoustisch mechanisme.

7. Een laag-frequent (LF) passief accoustisch systeem luistert onder een hoek van 55° met de vertikaal een cirkelvormig zeegebied af.
8. Als het geluid van een passerend schip een ingestelde drempelwaarde overschrijdt dat wordt opgevangen door de hydrofoons die onder een hoek van 55° staan opgesteld, dan wordt het afvuurcircuit inaktief gemaakt en waarschijnlijk het tweede accoustische systeem geactiveerd. Bereikt het scheepsgeluid vervolgens de hydrofoons die onder een hoek van 30° uitluisteren, dan wordt het afvuurcircuit scherpgesteld en bij een bepaalde accoustische geluidsdruk ontploft de mijn. Theoretisch bevindt zich het doel dan recht boven de KB-KRAB mijn.
9. De KB-KRAB mijn is een verankerd door bovenwater-eenheden gelegd wapen, gericht tegen oppervlakte-eenheden en minder geschikt tegen onderzeeboten. De Sovjet Unie had daarom behoefte aan een nieuw type ASW-mijn. Dit nieuwe type mijn is een zogenaamde "rising mine", bekend onder de Sovjet type-aanduiding "RVM".

RVM-mijn
10. Primair bestemd tegen onderzeeboten blijft deze mijn toch ook secundair beschikken over de mogelijkheid tegen bovenwaterschepen te kunnen worden ingezet.
11. Aangenomen wordt dat er twee versies van deze mijn bestaan:
  - a. een 53 cm diameter type die vanuit de buizen van een onderzeeboot wordt gelanceerd en
  - b. een type met een diameter van 63 cm die door vliegtuigen wordt afgeworpen.
12. Globaal is de werking van de mijn als volgt. De RVM ontdekt door middel van haar passief accoustische luistersysteem een doel. Vervolgens schakelt de mijn over op een actief accoustisch systeem, teneinde op deze manier te ontdekken:
  - a. wanneer het doel zich precies boven de mijn bevindt en
  - b. de afstand van het doel.

13. Na correlatie van deze twee gegevens door het reken-systeem van dit wapen, wordt op het juiste moment de verankeringskabel gekapt en aangedreven door een raketmotor stijgt de mijn tot de gemeten doelsdiepte en komt vervolgens tot ontploffing.
14. De mijn heeft een explosieve lading van 200-250 kg en is in staat een doel te vernietigen dat zich bevindt in een zeegebied (cylindrisch van vorm) met een diepte (afhankelijk van "case-depth" van de mijn) tot max. 175 m en met een diameter van 30 m.
15. Het passieve gedeelte van het accoustische systeem werkt waarschijnlijk op een geschatte frequentie van 25-50 KHz, het actieve gedeelte werkt met een ping frequentie van 100-150 KHz.
16. De RVM beschikt waarschijnlijk over een bewapenings-vertraging (max. tot 30 dagen) en een sterilisatie-inrichting (tot max. 1 jaar), tevens kunnen counter-counter mogelijkheden in het afvuurcircuit zijn ingebouwd.
17. Volgens één bron kan het wapen worden verankerd op 170 m of 350 m; is de waterdiepte minder dan bestaat de mogelijkheid het wapen dichterbij de zeebodem te plaatsen.
18. In de toekomst worden ankerdiepten tot 5000 m mogelijk geacht.

KB-UEP mijn

19. Het tweede Sovjet verankerde diepzeemijn projekt is die van het "Underwater Electric Potential" invloeds-mijn (UEP).
20. Ook bij deze mijn zijn net als bij de RVM-mijn duidelijk Duitse W.O.-II invloeden aantoonbaar. Voortbordurend op Duitse vindingen hebben Sovjet mijnen-konstruktors, op basis van de MKB-mijn casing, deze KB-UEP invloeds mijn gekonstrueerd.

21. Dit wapen is een logische opvolger van de bekende MAG-mijn, met als afwijkend aspekt dat het wapen detoneert als het geactiveerd wordt door het elektrische veld van de doelsonderzeeboot. Dit zogenaamde "UEP"-veld van een schip wordt veroorzaakt door galvanische werking van onderling verschillende scheepsmetalen in een elektrolyet (zeewater).
22. Afvuurafstanden van 10 tot 20 m zouden op deze wijze nu reeds kunnen worden bereikt.
23. Het afvuren van deze mijn geschiedt waarschijnlijk op analoge wijze als bij de magnetische invloedsmijn (RVM). Ook hierbij is sprake van een dubbel uitgevoerd accoustisch systeem.

UEP-mijnen gelegd door onderzeeboten

24. Men neemt aan dat de Sovjets een door onderzeeboten te leggen variant van de KB-UEP hebben ontwikkeld. Dit type mijn kan waarschijnlijk op grotere waterdiepten worden gelegd - dus overeenkomstig het operationele concept van de RVM mijn.
25. Ook deze mijn beschikt over een scala van sterilisatie-, anti-veeg- en bewapeningsvertragingmogelijkheden. Evenwel beschikt dit door onderzeeboten gelegde wapen over één en mogelijk twee 100-200 kg zware lading(en); in het laatste geval zijn de ladingen tot max. ca. 100 m vertikaal van elkaar geplaatst.

THE SOVIET FISHING INDUSTRY

26. The principal function of the Soviet fishing industry is to provide a cheap source of protein for its own population to supplement inadequate home production of meat. However, the Soviet fishing fleet - over half of the world's total fishing fleet - is not matched by a comparable development of shore-based facilities to unload and handle the catch and repair the ships and equipment.
27. The Soviet fishing industry is extremely inefficient in terms of productivity of men and ships and the huge amounts of the total catch that goes to waste. Thus, the fishing fleet of Japan, which totals barely one and a quarter million tons, caught more than the Soviet sea fleet in 1975, each ton of Japanese ship securing eight and a half tonnes of fish during the year compared with only one and a half tonnes for the Soviet. Moreover, the Japanese industry used 85 per cent of its total catch as food, compared with a Soviet usage of 50 per cent.
28. In fact between 1970 and 1975 only about 55 per cent of the total Soviet catch was utilized in any way at all, the wastage in 1975 equalling five times the total UK catch for that year. The reasons for this high wastage rate are many and varied, and include the location of the major fishing ports far from populous areas, overcentralised control, planning errors as well as poor transport and marketing facilities.
29. The rapid expansion of the Soviet fishing industry since 1960 and the large quantities of fish taken by its fleets close to foreign shores - often such as to destroy the fish stocks - have led to many disputes with the fishing vessels and governments of other nations, these have been an important factor in the world-wide campaign to establish 200 mile wide exclusive economic zones, in which fishing is restricted by government-to-government agreement and takes place only under supervision.
30. After a ten year campaign against such zones, the USSR was finally forced to accept them and declared its own Exclusive Economic Zone (EEZ) with effect from 1 March 1977.

31. [REDACTED] This has given rise to further disputes with Japan, Norway and Sweden concerning overlapping claims within adjoining seas in EEZ's, including the Sea of Japan, the Sea of Okhotsk, and the Baltic and Barents Seas.
32. [REDACTED] With 90 per cent of the present commercially important fishing areas in the world within 200 miles of shore, the establishment of EEZ's must have a considerable effect on the Soviet fishing catch, about 60 per cent of which is caught within the zones of other nations.
33. [REDACTED] The depletion of fish stocks in recent years - and especially of the commonest food fishes - means that quotas available for foreign fishing fleets will not be large and every effort will be made to enforce their observations strictly. The world-wide exploitation of the best fishing grounds by Soviet industry will be sharply curtailed.
34. [REDACTED] One estimate is that the Soviet catch will fall to between seven and eight million tonnes, far short of the planned target for 1980 of thirteen million tonnes. Any increase in the supply of marine food to the Soviet population will therefore have to come from more efficient utilization of the catch.

SOVIET OUT-OF-AREA SHIP DAYS

35. The following tables compare out-of-area ship days for 1976 with those of 1975 and 1974. Submarines figures are not included. A review of OOA ship days is given in Fig. 1 (blz. 10).

36. World-Wide

<u>TYPE</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>% CHANGE</u>
Surface Combatants	10,612	8,897	7,959	-10
Amphibious	1,590	1,888	1,750	-7.5
Naval Auxiliaries	16,294	14,230	14,532	+2.1
Intelligence Collectors	3,969	4,206	3,850	-8.5
Hydrographic	4,990	4,887	4,893	NIL
Space Support	3,920	3,185	2,681	-15.9
TOTALS	41,375	37,293	35,665	-4.4

A quiet year but in keeping with the observed reduction in Soviet units out-of-area. The possibility that quality was being introduced for quantity has in general held good with the exception of the Mediterranean where warship presence dropped to a very low level during last autumn. Exercise activity was generally low but the number of special research operations remained high.

37. Atlantic and Caribbean

<u>TYPE</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>% CHANGE</u>
Surface Combatants	1,398	1,157	1,260	+9
Amphibious	440	431	448	+4
Naval Auxiliaries	2,621	2,538	2,737	+7.8
Intelligence Collectors	2,009	1,949	1,750	-10.3
Hydrographic	2,743	2,522	2,387	-5.7
Space Support	1,781	1,649	1,561	-5.3
TOTALS	10,992	10,246	10,143	-1.1

Warship increase mainly due to increased presence post Angola and the transfer of units between fleets, including CVSG KIEV. Exercise activity was minimal. The auxiliary increase is accounted for by a number of special research operations, particularly in the Iceland/ Shetland Gap. These operations also gave rise to an unusual presence of Ocean minesweepers associated with the auxiliaries.

38. Mediterranean

<u>TYPE</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>% CHANGE</u>
Surface Combatants	4,659	4,786	4,326	-9.7
Amphibious	836	840	707	-15.8
Naval Auxiliaries	7,480	7,579	7,420	-2.1
Intelligence Collectors	814	933	721	-22.8
Hydrographic	670	766	679	-11.4
Space Support	188	204	98	-5.2
TOTALS	14,647	15,008	13,951	-7.6

Apart from periodic increase at normal unit rotation periods and additional activity as KIEV passed through, Soviet Mediterranean squadron levels were quite low during the latter part of the year. The loss of Alexandria produced little change in auxiliary presence, however, there was a real change in the type of unit deployed with an increase in afloat support units.

39. Indian Ocean

<u>TYPE</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>% CHANGE</u>
Surface Combatants	3,847	2,461	2,142	-13
Amphibious	277	555	448	-19
Naval Auxiliaries	4,274	2,567	3,129	+22
Intelligence Collectors	217	271	182	-33
Hydrographic	183	112	553	+495
Space Support	938	668	644	-3.6
TOTALS	9,736	6,634	7,098	+6.9

There have been fewer interfleet transfers this past year and the two units which were transferred spend less time with the Soviet Indian Ocean Squadron than in the past. Hydrographic vessels are now a more regular feature in this area where considerable interest has been shown in the Northern Arabian Sea.

40. Pacific Ocean

<u>TYPE</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>% CHANGE</u>
Surface Combatants	708	493	532	+7.9
Amphibious	37	62	105	+69.4
Naval Auxiliaries	1,919	1,546	1,372	-11.2
Intelligence Collectors	929	1,054	1,197	+13
Hydrographic	1,394	1,487	1,274	-14.4
Space Support	1,025	662	378	-43
TOTALS	6,012	5,304	4,858	-8.5

Warship and auxiliary increases are a reflection of the final phase of interfleet transfers started in 1975.

SOVIET OUT OF AREA SHIP DAYS WORLD - WIDE, BY CLASS, 1974 - 1976

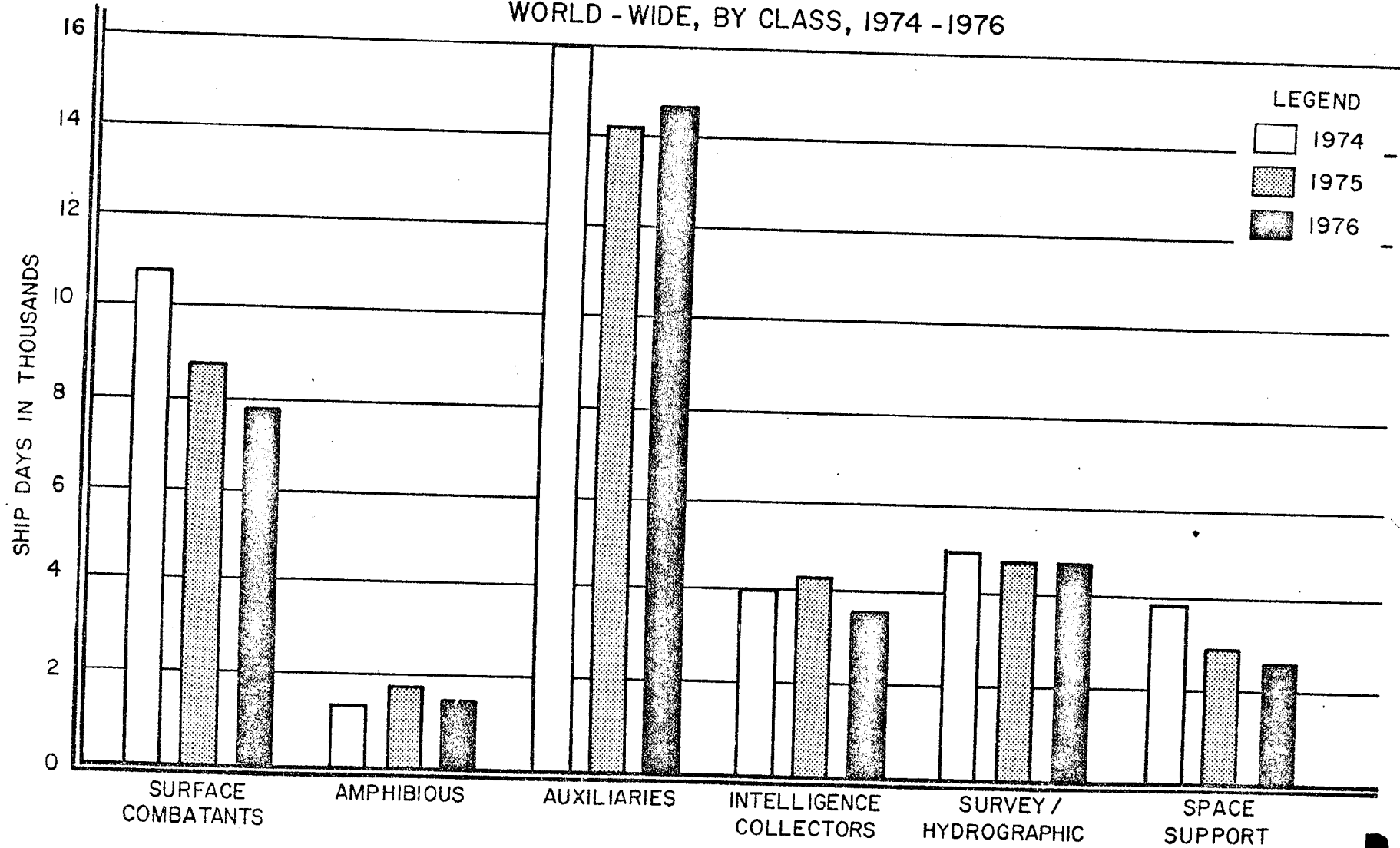
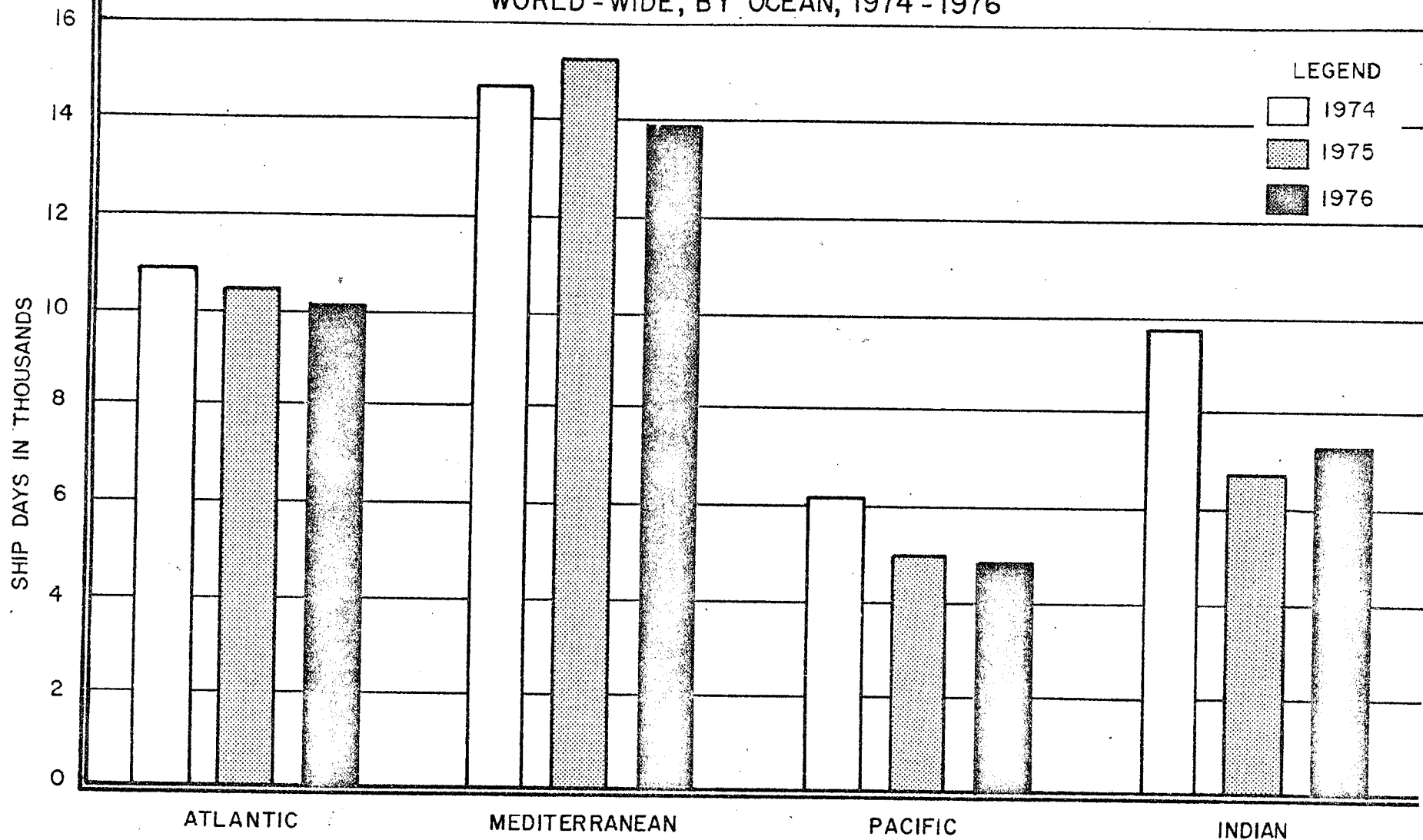

Fig. 1

SOVIET OUT OF AREA SHIP DAYS (NOT INC. SUBS)
WORLD-WIDE, BY OCEAN, 1974 - 1976

COMMUNIST COUNTRIES; MILITARY ASSISTANCE

41. Communist countries concluded nearly 0.9 billion dollars in military agreements with free world nations in 1976. This raises the total value of communist commitments since 1955 to 4.8 billion. Soviet extensions represented 89 per cent of all new communist contracts offered during the year. East European suppliers, led by Yugoslavia and Hungary, represented 5 per cent of all communist extensions. The People's Republic of China (PRC) accounted for 4 per cent and North Korea was responsible for the remainder.
42. The value of communist military material delivered to free world countries in 1976 reached nearly 0.8 billion. Almost 80 per cent of this was provided by the Soviet Union. Five other communist suppliers - Cuba, Czechoslovakia, Yugoslavia, the PRC, and North Korea - each contributed three to four per cent of the total, and another five suppliers provided the remainder.
43. Some 68 per cent of the value of all communist deliveries last year went to the Middle East and North Africa region. Four nations - Iraq, Libya, Syria, and Algeria - accounted for more than 95 per cent of that region's share.
44. Iraq received equipment from seven communist suppliers. The Soviet Union provided medium tanks, armoured cars, armoured personnel carriers, an OSA-II-class guided missile boat, fighter aircraft, and SCUD surface-to-surface missile and SA-3/GOA surface-to-air missile (SAM) systems. In addition, Hungary furnished Baghdad artillery and armoured cars. Czechoslovakia delivered trainer aircraft and East Germany, Poland, Yugoslavia, and North Korea furnished ground forces and support equipment.
45. Libya received new equipment, including Soviet ZSU-23-4 self-propelled anti-aircraft guns, BMP armoured vehicles, Medium tanks, SA-2/GUIDELINE, SA-3/GOA, SCUD missile systems, a FOXTROT-class submarine, an OSA-II guided missile boat, TU-22/BLINDER bombers and MIG-23/FLOGGER fighters. Czechoslovakia and Polish medium tanks and Yugoslav jet fighter/trainer aircraft were also received by Tripoli during the year.

46. Syria also received communist equipment, primarily from the USSR. Soviet shipments included light and medium tanks, armoured personnel carriers, a PETYA-class frigate, jet fighter aircraft and equipment for SA-2 and SA-3 surface to air missile battalions.
47. Algeria deliveries included T-62 medium tanks, an OSA-class guided missile boat, and MIG-21 FISHBED fighter aircraft. Other free world countries accepting significant amounts of communist equipment in 1976 included Angola, India, Peru, Pakistan and Somalia.
48. The bulk of 1976's communist deliveries presents items committed by suppliers in agreements concluded prior to last year. The estimated value of communist equipment remaining to be delivered under known contract is approximately 0.3 billion.

EUROCOMMUNISME

Inleiding

49. ● De strijd tussen Moskou, de communistische "Heilige Stoel", en het ketterse "Eurocommunisme" is nu (primo juli) werkelijk ontbrand, door voornamelijk de Sovjet aanval via het "Nieuwe Tijd"-artikel op Carillo's boek: "Eurocommunisme en de Staat".
50. ●) Deze konfrontatie zal zeer waarschijnlijk harde politieke konsekwenties gaan opleveren voor de "kapitalistische" communistische partijen, maar eveneens voor Moskou zelf.
51. ●) Vooral interessant gaat nu ook worden wat de impact van e.e.a. zal zijn op de relaties tussen de Sovjet Unie en "haar" satellieten en dit dan mede weer in het licht van de voortzetting van het Helsinki-gebeuren (CEVS). We treffen namelijk binnen het eens zo hechte Oostblok niet alleen het al of niet georganiseerde "dissidentie" aan, maar ook Eurocommunistische supporters, als (heel voorzichtig) Kadar, in mei jl. sprekend over "enige tolerantie" ten aanzien van de "eigen-weg"-keuze; dan duidelijker Roemenië (met eigen bedoelingen) en tenslotte Joegoslavië's top-ideoloog Edward Kardelj die puntig nog onlangs stelde: "De scheppende marxistische geest heeft de weg gevonden, die zowel de barrières van het dogmatisme als van het anti-communisme overwint".
52. ●) Onderstaand volgt nu een van een nevendienst enkele maanden geleden ontvangen beschouwing over dit "Eurocommunisme", hetwelk - nogmaals, "nu de strijd is ontbrand" - nog bepaald aktueel is en de vereiste basis- en achtergrondinformatie verschaft. De enkele voetnoten zijn door MARID gevoegd in ideologisch verkla- rende zin, danwel vereist door latere ontwikkelingen.

Eurocommunisme / De vlag, de lading, de vraagtekens

53. ●) Eurocommunisme is een begin vorig jaar in omloop gekomen term waarmee de denkbeelden van een aantal Westeuropese CP-en worden aangeduid. Het begrip maakte

snel opgang en dat is niet verwonderlijk want het hoefde alleen maar z'n a.h.w. gereserveerde plaats in te nemen in het rijtje Euromarkt, Eurovisie, Eurochèque, Fleurop, enz. De begripsvorming over de inhoud van Eurocommunisme is echter achtergebleven bij de snelle, algemene verspreiding van de term. Het hier volgende stuk is bedoeld om aan die begripsvorming een bijdrage te leveren. Het probeert dit door allereerst de term enigszins te plaatsen, vervolgens aan te duiden welke denkbeelden door deze term worden gedekt, welke CP-en Eurocommunistic kunnen worden genoemd, welke niet en tenslotte door in te gaan op de vraagtekens die door dit Eurocommunisme worden opgeroepen.

Eurocommunisme onderdeel van een meer algemene ontwikkeling

54. ● De term Eurocommunistisch of Eurocommunistische partijen is verwant aan zulke al langer bestaande aanduidingen als:
- oppositionelen (tegenover Moskou; dit in tegenstelling tot de zogenaamde loyalisten, de CP-en die zich steeds door Moskou laten leiden)
  - autonomisten, autonoom-gezinde CP-en, onafhankelijken
  - westers communisme
  - het Duitse begrip "Reformkommunismus" (dit als tegenstelling tot het orthodoxe communisme dat zich op het Sovjet-model richt).
55. ● Het is van belang dit verband aan te geven omdat daarmee duidelijk wordt dat het Eurocommunisme niet als iets nieuws uit de lucht is komen vallen, maar integendeel is ontstaan als onderdeel van een al lang gaande zijnde, meer algemene ontwikkeling binnen het wereldcommunisme. Dat is de ontwikkeling van monolithische eenheid onder onbetwiste leiding van Moskou naar toenemende verscheidenheid, groeiende tegenstellingen en het verbreken van de algemene erkenning van Moskou als leidend centrum.

Inhoud van het begrip Eurocommunisme

Algemene aanduiding

56. ● Het Eurocommunisme is van dat diversificatieproces binnen de communistische wereldbeweging het meest

recente produkt. Het valt deels samen met eerdere uitingen van dat proces en wijkt daar deels van af.

57. Voor een algemene aanduiding ervan zijn de volgende punten van belang:

Het Eurocommunisme:

- a. streeft naar emancipatie ten opzichte van het Sovjet-model en de Sovjet-partij;
- b. geeft prioriteit aan optreden in het eigen nationale kader boven het zich dienstbaar maken aan de "internationalistische belangen" van de wereldbeweging. Het wil een "eigen weg naar het socialisme"; 1)
- c. is om die weg te kunnen gaan, uit op het sluiten van brede allianties met allerlei progressieve en/of democratische krachten;
- d. zegt te zijn voor vrije verkiezingen en regeringswisseling, voor politiek pluralisme zonder leidende rol van de CP 2) en voor handhaving van de persoonlijke vrijheidsrechten - dit alles ook in een toekomstige socialistische samenleving die naar Eurocommunistiche notie niet wordt gekenmerkt door een allesbeheersende staatsideologie. Kortom: het gaat hier om de erkenning van de burgerlijke democratische spelregels en vrijheden, zoals die in de geschiedenis van West-Europa vorm gekregen hebben, als zaken van principiële en blijvende betekenis.

-
- 1) "Socialisme" hier in marxistisch-leninistische zin te verstaan als na-revolutionaire fase in de marxistisch-leninistische (communistiche) visie op de mondiale maatschappij-ontwikkelingen (van Kapitalistische maatschappij - Revolutie - Socialistische maatschappij en eindigend in de Communistische maatschappij). Verder wordt geattendeerd dat dit "socialisme" (denk aan de Oosteuropese "socialistische landen") niet mag worden verward met het (evolutionaire) "democratisch-socialisme" van een Labour, SPD of PvdA.
  - 2) Het in het maatschappelijk ontwikkelingsproces verwerven danwel bezitten van de "leidende"rol der CP" is ~~teer~~ stellig binnen het marxisme-leninisme een essentiële en uiteindelijk een absolute vereiste.

58. Emancipatie ten opzichte van Moskou of het streven daarnaar, is niet het meest eigen kenmerk van het Eurocommunisme. Het deelt dit kenmerk met andere stromingen binnen het communisme die zich afzetten tegen Moskou of dat proberen te doen. Zo kan men de Eurocommunisten samen met de Oosteuropese Joegoslavische Communistenbond en de Roemeense CP als autonomen of autonomisten kwalificeren. Buiten Europa kunnen ook CP-en als die van Noord-Korea en Japan onder deze zelfde noemer worden gebracht.
59. Vervolgens, het zoeken van een eigen weg naar het socialisme is van die emancipatie een wezenlijk onderdeel. Voorzover die eigen weg naar een meer "liberaal" communisme gaat, kan men de Duitse term "Reformkommunismus" gebruiken. Hiermee valt zowel het Eurocommunisme als het Joegoslavische communisme te kwalificeren. Het Roemeense echter, orthodox als het naar binnen toe is - Roemenië zoekt de eigen weg vooral in de buitenlandse politiek - niet. Hetzelfde geldt voor Noord-Korea.
60. Wat het derde punt betreft, het sluiten van brede allianties is geen nieuw verschijnsel. De communistische beweging kent al heel lang concepten als links front, volksfront en nationaal front, waarmee meer of minder ruime samenwerkingsverbanden met niet-communistische partijen worden aangeduid.
61. Die samenwerking werd altijd als zuiver tactisch gezien, alleen nuttig voorzover de belangen van de CP daardoor werden gediend of beter nog, met name in de tijd van Moskous onaangevochten hegemonie over de beweging, voorzover Moskous buitenlandse belangen daardoor werden gediend. Zo gingen bijvoorbeeld aan de communistische machtsovername in Oost-Europa na W.O.-II, in verschillende landen dergelijke samenwerkingsverbanden vooraf. Na afloop verloren de niet-communistische partijen dan hun zelfstandigheid zodat hun slechts een formeel bestaan overbleef of werden ze geheel verboden.
62. Van deze tactiek zegt het Eurocommunisme afstand te hebben genomen. Het Eurocommunisme verbindt zich met politiek pluralisme, ziet af van de leidende rol van de CP en laat zoals de Franse CP (tijdens het 22e congres, februari 1976) het begrip "diktatuur

van het proletariaat" 3) vallen.

63. Resumerend: het Eurocommunisme onderscheidt zich van andere communistische varianten door het erkennen van de burgerlijke democratische vrijheden en spelregels, zoals die in de geschiedenis van West-Europa vorm gekregen hebben, als zaken van principieel en blijvend belang.

Nadere precisering

64. Na deze algemene plaats- en inhoudsbepaling van het begrip, is een nadere precisering nodig.

a. (1) Voorzover Eurocommunisme een regionale aanduiding is, slaat deze niet op Europa als geheel maar op West-Europa. Hier ligt ook de al gesignaleerde analogie met termen als Euromarkt e.d. Tot de Eurocommunisten behoren dus niet de autonoomgezinde Oosteuropese Joegoslavische en Roemeense communisten. Juist ten aanzien van het voor het Eurocommunisme karakteristieke element, aanvaarding van de burgerlijke democratische vrijheden en spelregels, nemen zij een andere positie in. Daarentegen zijn er buiten Europa enkele CP-en die dat niet doen, zoals de Australische en Japanse CP. De laatste liet zelfs uitdrukkelijk weten de denkbeelden van de Eurocommunisten te delen.

(2) De term Eurocommunisme verwijst dus naar iets meer dan een alleen in West-Europa voorkomende regionale variant van het communisme.

-
- 3) Waaronder wordt verstaan de uitoefening van "de hegemonie van het proletariaat over haar uitbuiters" in de revolutionaire fase, of om Lenin te citeren, die juist aan dit begrip z'n harde "afrekenings-inhoud" gaf: "De diktatuur van het proletariaat is een taaië strijd, een bloedige en een onbloedige, gewelddadige en vreedzame, militaire en economische, pedagogische en administratieve strijd tegen de machten en tradities van de oude maatschappij", en waarvan recent nog de Centraal Comité secretaris (CPSU) Zimjanin stelde, dat het vanwege "zijn schepende aard het belangrijkste instrument tot de vestiging van het socialisme (marxisme-leninisme) is".

- b. (1) Er is nog een punt waarop de term tot misverstanden aanleiding zou kunnen geven, namelijk dat Eurocommunisme een ander woord zou zijn voor West-europees of als men ook aan (de CP-en van) Japan en Australië denkt, voor Westers communisme.
- (2) Dat is persé niet het geval: een aantal Westeuropese CP-en is helemaal niet Eurocommunistisch en zelfs niet autonoom of oppositioneel ingesteld, maar orthodox, Moskou-getrouw en dus anti-Eurocommunistisch. De bekendste hiervan is wel de CP-Portugal. Verder vallen te noemen de CP-en van Griekenland (de zogenaamde buitenlandse CP), Cyprus, Turkije, Oostenrijk, West-Duitsland, Luxemburg, Denemarken en Noorwegen. Daarnaast zijn er enkele CP-en die zich niet duidelijk uitspreken of die een afzijdige positie innemen zoals de Finse, IJslandse en tot voor kort de Nederlandse CP. 4)
- (3) Als de eigenlijke Eurocommunisten blijven dan over de CP-en van België, Groot-Brittannië, Zweden, Zwitserland en Griekenland (de zogenaamde binnenlandse CP, die overigens door Moskou c.s. niet als CP wordt erkend).
- (4) Op het totaal aantal Westeuropese CP-en vormen deze partijen dus een minderheid. Hoewel het verhelderend is dit even vast te stellen kan vanzelfsprekend niet op deze manier het belang van deze stroming worden aangeduid. PCI (Italië), PCF (Frankrijk) en PCE (Spanje) zijn, in deze volgorde, veruit de grootste partijen van West-Europa. De PCI laat in haar eentje zelfs meer leden (ruim 1.800.000) en meer kiezers (tussen de 12 en 13 miljoen) registreren dan alle andere Westeuropese CP-en samen, inclusief PCF en PCE.

-
- 4) Onder aantekening, dat zeker na het recente bezoek (april 1977) van een sterke CPN-delegatie aan de CPSU, waarbij de CPN zich grotendeels aan de Sovjet binnen- (anti-dissidentieel) en ook buitenlandse politiek conformeerde, de CPN na jaren weer vrijwel in het CPSU-spoor mag worden geschat (met overigens behouden van haar geliefde "autonomie"-tamboereren) en derhalve nu als anti-Eurocommunistisch mag worden beschouwd. Interessant zou zijn door te filosoferen, in hoeverre dit "weer in Moskou's spoor lopen" (mede-)verantwoordelijk is voor het recente verbijsterende electorale teruggaan der CPN van 7 naar 2 kamerzetels.

- (5) De Eurocommunisten vormen dus wel het zwaarste gewicht binnen het Westeuropese communisme. Het is ook het Eurocommunisme dat - nieuw en alternatief - dé spraakmakende faktor binnen het Westeuropese communisme is, een faktor die ook naar buiten aantrekkingskracht uitoefent. Men denke aan de al genoemde Japanse CP en aan het feit dat de huidige dissidentie in Oost-Europa bij haar oppositie mede een beroep doet op het Eurocommunisme.
- c. (1) Op het ogenblik wordt er - ook in dit stuk - algemeen gesproken over "het" Eurocommunisme. Daarbij moet worden bedacht dat het hier niet gaat om een etiket op een uniform produkt: onder de Eurocommunistische partijen bestaan aanzienlijke meningsverschillen. Een duidelijke illustratie is bijvoorbeeld de houding van een aantal van deze partijen tegenover de EEG. De Italiaanse CP is ten aanzien van de EEG uitgesproken positief, de Franse overwegend negatief, de Spaanse CP wil Spanje erin, de Engelse wil Engeland eruit.
- (2) Nu gaat het hier om een punt uit de praktische politiek en niet om de algemene uitgangspunten van het Eurocommunisme.
- (3) Niettemin is het van belang het bestaan van dergelijke verschillen te signaleren om daardoor het misverstand te vermijden dat de Eurocommunistische partijen op grond van gelijke algemene uitgangspunten ook gelijke standpunten zouden innemen in de praktische politiek. Nogmaals, als de Italiaanse CP een bepaalde houding heeft inzake bijvoorbeeld abortus, de NAVO, de inflatiebestrijding, dan mag men niet automatisch aannemen dat de Belgische CP er op dezelfde manier tegenover staat, omdat deze met de Italiaanse CP tot de Eurocommunisten behoort. Integendeel, het kiezen voor de eigen weg naar het socialisme werkt deze en andere verschillen in de hand. De sterke nadruk op de eigen nationale weg leidt in sommige gevallen zelfs tot uitgesproken nationalistische standpunten zoals bijvoorbeeld de PCF meer dan eens laat horen in haar uitspraken over de Europese samenwerking.
- (4) Overigens bestaan er tussen de Eurocommunisten niet alleen verschillen over konkrete politieke of economische kwesties maar is er wel degelijk ook sprake van gradaties inzake de algemene uitgangspunten. De ene partij is meer uitgesproken dan de andere in de onderschrijving daarvan, de ene partij laat blijken de konsekwenties beter

te hebben doordacht dan de andere en is daardoor overtuigender. De meest uitgesproken Eurocommunistiche partijen zijn PCE en PCI.

65. Samengevat, Eurocommunisme is een onprecieze verzamelterm, die gemakkelijk tot misverstanden aanleiding kan geven. De term is bruikbaar als men bedenkt dat:
- a. Eurocommunisme niet een algemeen Europese maar een Westeuropese variant is, het Westeuropese communisme echter niet met Eurocommunisme samenvalt omdat een reeks Westeuropese CP-en het afwijst.
  - b. De term geen uitsluitend regionale aanduiding is omdat CP-en zoals de CP-Japan en de Australische CP eveneens als Eurocommunistisch zijn te beschouwen.
  - c. Met deze term een aantal CP-en in één vakje worden geplaatst, die ten opzichte van concrete politieke kwesties sterk uiteenlopen en die zelfs in hun algemene uitgangspunten graduele verschillen vertonen.

De geloofwaardigheid van het Eurocommunisme

66. Tegenover de verklaringen van de Eurocommunisten dat zij een socialisme voorstaan dat niet door het Sovjet-model is bepaald maar waarin de Westerse democratische waarden blijven gehandhaafd, rijst voortdurend de vraag: Is dit gemeend of gaat het hier om een manoeuvre met alleen maar het doel geaccepteerd te worden en kiezers te winnen?
67. Men kan deze vraag op verschillende manieren proberen te beantwoorden.

Pogingen tot een definitief antwoord

Verbaal

68. Een mogelijkheid is het toepassen van een soort verbale analyse op de aanhankelijkheidsbetuigingen van de Eurocommunisten aan autonomie en democratie. Dit wil zeggen men vloeit hun verklaringen na op verborgen dubbelsinnigheden waaruit zou kunnen blijken dat het allemaal niet gemeend is. Het probleem is dat het hierbij in feite om interpretatie gaat - als men de uitspraken op

hun normale betekenis neemt zijn ze echt wel ondubbelzinnig - en met interpretatie kan men zoals bekend verschillende kanten op. Het gevolg is dus dat wie verborgen kwade bedoelingen in deze verklaringen vinden wil, daarin altijd slaagt terwijl degene die ertoe geneigd is deze communisten geloofwaardigheid toe te kennen daartoe in diezelfde verklaringen aanleiding vindt. Deze methode, die vaak wordt toegepast, leidt dus eerder tot het in stand houden van het al bestaande wantrouwen, c.q. het al aanwezige geloof in de oprechtheid van de verklaringen dan tot het beantwoorden van de gestelde vraag.

Ideologisch

69. Een tweede methode is om de uitspraken van de Eurocommunisten te plaatsen tegen de algemene achtergrond van de communistische ideologie. De redenering verloopt populair samengevat als volgt:

De communistische ideologie is totalitair en anti-democratisch. De loyaliteitsbetuigingen van de Eurocommunisten aan de parlementaire democratie, het pluralisme in de samenleving enz., zijn met die ideologie niet in overeenstemming. Konklusie: de democratische gezindheid van de Eurocommunisten is niet echt, het voorwenden ervan dient als tactische manoeuvre in de strijd om de uiteindelijke macht. Een variant van deze konklusie is: als de democratische gezindheid van deze communisten echt is, is de konsekwentie dat zij de communistische ideologie opgeven. Daaraan wordt vervolgens toegevoegd dat een communistische partij die dit zou doen, zou ophouden een communistische partij te zijn. Met andere woorden deze variant loopt uit op een uitnodiging aan de CP-en zichzelf als CP op te heffen.

70. Een dergelijke redenering geeft natuurlijk een soort demagogische bevrediging, maar moet tegelijkertijd het gevoel achterlaten dat de zaak op deze manier al te vlot wordt afgedaan. Immers - nog afgezien van het feit dat degenen die deze redenering gebruiken, het ongetwijfeld opnieuw taktiek, en nu het toppunt daarvan, zouden noemen als een CP op hun uitnodiging inging - deze redenering geeft niet het bewijs dat de Eurocommunisten onbetrouwbaar zijn, maar gaat daar vanuit.

71. Eurocommunisme en totalitair communisme worden hier bij voorbaat op één lijn gesteld terwijl de vraag of dit (nog) kan nu juist het probleem is. Om dit wat nader te adstrueren, wanneer gesproken wordt van de

ondemocratische communistische ideologie wordt in feite bedoeld het marxisme-leninisme zoals dat aan de hand van de Russische revolutie in de Sovjet Unie gecanoniseerd en algemeen geldig verklaard is. Volgens de Eurocommunisten is hier echter sprake van een onterechte verabsolutering van de specifiek Russische ervaringen. De Eurocommunisten zeggen dat zij hieraan niet willen meedoen. Eerder dan het dogmatische marxisme-leninisme naar Sovjet-stijl te onderschrijven, zijn zij uit op het "kreatief ontwikkelen van de rijke gedachten van MARX, ENGELS en LENIN".

72. Punt is dat het in de gedachten van MARX, ENGELS en LENIN - de man die aan de ontwikkeling van de jonge Sovjet Unie een sterk ondemocratische draai gaf - aan democratische accenten niet ontbreekt. In die zin is dus een aansluiting op de Westerse democratische denkbeelden niet onmogelijk. Punt is overigens ook dat de CP-en die nu Eurocommunistisch heten, lange tijd het ondemocratische Sovjet-Russische marxisme-leninisme als "de" communistische ideologie hebben aanvaard. Dat hun aanpassing van de ideologie nu zal leiden tot een echt democratische houding behoeft daarom niet op voorhand te worden aangenomen. Maar als de Eurocommunisten hun opvattingen plaatsen tegenover die van Moskou, kan men dat niet negeren - zoals in de hierboven weergegeven redenering gebeurt.

Het voorbeeld uit de praktijk

73. Dat de communistische ideologie wel tot ondemocratische situaties moet leiden, wordt ook vaak gesteld met een verwijzing naar het optreden van communistische regimes in de praktijk: waar communisten de macht in handen kregen, was het uit met de democratie en bleek door niet-communisten op geruststellende uitspraken van communistische kant ten onrechte vertrouwd. Met name de verwijzing naar de communistische machtsovername in Oost-Europa na W.O.-II verdient hier de aandacht.
74. In het Oost-Europa van kort na de oorlog, waarin de communisten nog niet definitief aan de macht waren, deden namelijk verschillende communistische leiders uitspraken die een frappante overeenkomst laten zien met de uitspraken van de Eurocommunisten nu:
- a. "De communistische partij moet zich realiseren dat wij in de huidige fase de lijn volgen van een nationale en democratische revolutie" (secretaris-generaal van de Tsjechische CP, in 1945).

- b. "Een volksdemocratie in Polen betekent niet de dictatuur van het proletariaat. Onze democratie is niet hetzelfde als Sovjet-democratie" (██████████, secretaris-generaal Poolse CP, in 1946).
- c. "De afgelopen 25 jaar hebben de communistische partijen geleerd dat er verschillende wegen naar het socialisme zijn en daarom kunnen we niet het socialisme opbouwen als we dat niet op onze eigen manier doen, rekening houdend met de bijzondere omstandigheden in ons eigen land. We hebben onze les geleerd en als wij de Hongaarse democratie versterken dan doen we dat niet om taktische redenen of met het oog op een verzwegen doel, maar in overeenstemming met ons diepgewortelde geloof in de communistische zaak" (██████████ secretaris-generaal Hongaarse CP, in 1946).

75. Dergelijke uitspraken zouden mutatis mutandis ook van Eurocommunistische leiders afkomstig kunnen zijn. Net als dezen zeiden de Oosteuropese communisten van die periode ook dat zij met niet-communistische partijen wilden samenwerken - dat leidde in verschillende gevallen tot koalitieregeringen - maar het eind was wel degelijk de diktatuur van het proletariaat.

76. Hoewel de verwijzing naar deze gang van zaken erg sprekend is, wordt hiermee toch ook weer geen afdoend bewijs tegen de Eurocommunisten geleverd. De ontwikkeling in Oost-Europa werd namelijk bepaald door de internationale politieke situatie, i.c. door de hegemonie van de stalinistische Sovjet-Unie over Oost-Europa. Het was deze hegemonie die Oost-Europa de aanpassing aan het totalitaire, ondemocratische Sovjet-model oplegde. Nationale partijleiders hadden daarin, hoe men hun uitspraken uitlegt - wel of niet gemeend - geen eigen stem en hun uitspraken zijn daarom in dit verband niet relevant.

Plaatsen van vraagtekens

77. Het bovenstaande is uiteraard geen pleidooi vóór de geloofwaardigheid van het Eurocommunisme. Het probeert alleen erop te wijzen dat men niet tot een juiste inschatting ervan komt als men aanstuurt op een snelle etikettering "volstrekt onbetrouwbaar" op grond van onjuiste analogieredeneringen of ongefundeerde conclusies. Maar het omgekeerde, een argeloze acceptatie,

GEHEIM

is evenmin zinvol. Zonder dat daarmee beoogd wordt de vraag naar de geloofwaardigheid van het Eurocommunisme met een voldongen ja of nee te beantwoorden, volgt daarom hier een reeks kritische kanttekeningen bij deze nieuwe communistische variant.

Opvatting politiek

78. Daar is allereerst de rigide opvatting van de politiek als strijdmodel die door de CP-en, in veel sterkere mate dan door de burgerlijke partijen, aangehangen wordt. Uit de communistische beschouwingen komt het politieke proces telkens weer naar voren als een gevecht waarin de tegenstander geëlimineerd moet worden. Er zijn hier wel nuanceringen. PCI en PCE zijn op dit punt minder rigoreus geworden, maar bij de PCF bijvoorbeeld treedt deze opvatting nog telkens naar voren. Intussen, "de klassevijand" kennen ze nog allemaal. Een en ander lijkt moeilijk verenigbaar met de pluralistische democratie waarin ook oppositionele stromingen hun plaats hebben.
79. Een vraagteken in ditzelfde verband is de manier waarop de communisten de tegenstellingen in de maatschappij zien. Zij werken hier veelal met zulke simplificaties dat opnieuw de vraag rijst naar het vermogen om zinvol met opposities om te gaan. Dit temeer omdat zij daarbij zichzelf zien als de echte of de meest eigenlijke klassepartij, de "objektieve" vertegenwoordigster van de massa's, de partij die per definitie optreedt in overeenstemming met de belangen van de massa's. Elke ook maar enigszins principiële oppositie kan daardoor snel het stempel opgedrukt krijgen van uit te zijn op het bestrijden van de belangen van de massa's en dus principieel fout te zijn.

Democratisch centralisme

80. Bekend is dat vrijwel alle CP-en vasthouden aan het democratisch centralisme ⁵⁾ als organisatieprincipe voor

---

5) De "inhoud" van het "democratisch centralisme" begint met een (gezien de gevolgde methode en gebruikte middelen toch al hoogst dubieus-) "democratisch" kiezen van de respektievelijke partijbesturen en eindigt intens "centralistisch" met in de kern gevatte zaken als "strenge partijdiscipline", "onderwerping minderheid aan meerderheid" en het "absoluut bindende karakter van besluiten van hogere organen".

de partij. Alleen de Zweedse CP heeft zich hiermee wat experimenten gegund. De PCI is in de toepassing niet altijd even drastisch maar houdt wel aan het principe vast.

81. Dat democratisch centralisme is een uitgesproken ondemocratisch systeem. Nu kan men zeggen: ook in niet-communistische organisaties zijn ondemocratische procedures niet zeldzaam. Maar zo gemakkelijk valt dit niet af te doen. Bij de CP-en gaat het om een gesystematiseerde zaak waaraan als aan een dogma wordt vastgehouden. Men kan ook niet om de implicaties daarvan heen:

- a. Alle communistische leiders, mensen dus die bijna altijd een jarenlange scholing in een zodanig georganiseerde partij hebben, hebben daarmee een jarenlange scholing in ondemocratisch bezig zijn achter zich.
- b. Het instandhouden van een partij op basis van dit organisatieprincipe betekent in feite het instandhouden van het instrument voor een diktatoriaal management van de maatschappij. Wij zouden kunnen zeggen: voor de diktatuur van het proletariaat. Of men die nu, zoals de PCF, uit de statuten heeft geschrapt of niet.

Anti-Eurocommunistische concentraties binnen Euro CP-en

82. Het Eurocommunisme met z'n democratische en onafhankelijke image wordt vooral bepaald door de partijleidingen. Binnen de partijen als geheel zijn de nieuwe, reformistische denkbeelden allerm minst algemeen aanvaard, integendeel zij roepen zelfs verzet op. Met name in het partijkader en aan de basis zijn er orthodoxe, pro-Sovjet elementen en groepen die tegen het Eurocommunisme van hun partijleidingen zijn. Deze kunnen beslist niet zomaar als onbetekenend opzij geschoven worden. Uit allerlei voorbeelden blijkt dat ze zich wel degelijk laten gelden, al was het alleen maar dat van de Noorse CP waar vorig jaar nog de progressieve leiding door de orthodoxe stroming werd weggewerkt.

Solidariteit en kontakt met Moskou

83. Hoe sterk de Eurocommunisten ook de nadruk leggen op hun onafhankelijkheid van Moskou, hoe scherp ze ook de ondemocratische intolerantie veroordelen waarmee in

Oost-Europa tegen dissidenten wordt opgetreden, zij handhaven de solidariteit en de kontakten met Moskou.

84. Het punt is dat hier de verhouding tussen onafhankelijkheid tegenover Moskou en de solidariteit met Moskou onvoldoende lijkt te zijn doordacht. Men zet die zaken gewoon naast elkaar alsof de mogelijkheid van tegenspraak hiertussen niet aanwezig is. (secretaris-generaal PCF): "Kritiek uit Moskou slaat niet op ons. Wij houden vast aan proletarisch internationalisme en eigen weg". "Meningsverschillen met Moskou zullen gemeenschappelijke aktie niet beletten". (secretaris-generaal CPGB): "Het is geen kwestie van Moskou de rug toekeren. Het gaat om het oplossen van de crisis in ons eigen land".
85. Wanneer daarentegen laat blijken dat hij zich met zijn Eurocommunisme veiliger voelt in het NAVO-gebied dan onder Warschau Pact bescherming, dan is duidelijk dat de PCI-chef zich de konfliktmogelijkheden die in zijn opstelling liggen, wel realiseert. Maar deze appreciatie van de NAVO is bepaald niet representatief voor alle Eurocommunistiche partijen. De PCE denkt er nog wel zo over maar de PCF zeker niet, terwijl bijvoorbeeld de Engelse communisten Engeland zondermeer uit de NAVO willen. Los van dit specifieke punt dient te worden vastgesteld dat de Eurocommunistiche partijen allerlei onderdelen van de buitenlandse Sovjet-politiek ondersteunen.
86. Intussen maakt ook regelmatig gewag van zijn solidariteit met de Sovjet-Unie en van zijn partij met de Sovjet-partij. Dit op grond van "fundamenteel gemeenschappelijke doeleinden in de strijd tegen het imperialisme". Hiermee komt dan de hierboven al gesignaleerde tegenspraak opnieuw naar voren samen met de vraag naar de mate waarin pro-Sovjet sentimenten en reflexen (decennia lang gekonditioneerd) toch deze CP-en nog beheersen.
87. Wat het kontakt met Moskou betreft, dat varieert weliswaar per partij, maar voor een autonome koploper als de PCI bijvoorbeeld is het bepaald intensief te noemen. Ook bij de andere partijen is er sprake van een regelmatig kontaktpatroon. Als men bovendien beziet welke figuren aan het regelmatige onderling overleg deelnemen, dan wordt duidelijk dat het daarbij niet om slechts

formele ontmoetingen gaat maar wel degelijk ook om kontakten op werkniveau. Dergelijke kontakten geven Moskou de gelegenheid om tenminste te proberen invloed uit te oefenen, de beleden en aanwezige solidariteit (men denke aan de al genoemde pro-Sovjet elementen in deze partijen) te exploiteren. En dat niet in een zin die zou stroken met een verdere ontwikkeling van autonome en democratische posities. Opnieuw een vraagteken dus.

Slotkonklusie

88. Samenvattend kan men zeggen dat het Eurocommunisme uit dit alles naar voren komt als een tegenstrijdige faktor:
- Door z'n opteren voor democratie en autonomie vormt het een stimulans voor de democratisch gezinden en middelpuntvliedende krachten in Oost-Europa en dus een bedreiging voor Moskou, door z'n onduidelijke band met Moskou en z'n ongeteste democratische antecedenten vormt datzelfde Eurocommunisme in West-Europa een potentieel risico voor het democratisch proces en een faktor die tot invloedsuitbreiding van de Sovjet Unie zou kunnen leiden.

HOOFDSTUK 2

SOVJET MARITIEME AKTIVITEITEN

1. DE ATLANTISCHE OCEAAN

- a. Na deelname aan SUMMEX-77 (zie PIR no. 6/77, punten 48. (NS) t/m 50. (NS)) stoomden drie grote g.w. combattanten (1 KRESTA en 2 KRIVAK's) op naar Cuba. Ze bleven ongeveer vier weken in het Caraïbisch gebied en stoomden vervolgens op naar Luanda (Angola). Ten tijde van de aanwezigheid in het Caraïbisch gebied bevond zich een nucleair voortgestuwde onderzeeboot (vermoedelijk CHARLIE of VICTOR-klasse) in de nabijheid van dit trio.
- b. Opvallend was in de rapportageperiode het grote aantal onderzoekingsvaartuigen (eind juli 20 schepen). Een aantal nam deel aan het US-Sovjet projekt "POLYMODE" ten zuid-westen van Bermuda. Oceanografische waarnemingen werden verricht ten westen van Ierland en in de Noorse Zee. Meteorologische waarnemingen werden verspreid over de oceaan verricht.

Aktiviteiten van de Sovjet marine in de Zuid-Atlantische Oceaan

- c. Op 3 augustus werd ten westen van Senegal een FOXTROT-klasse onderzeeboot waargenomen. Reeds lange tijd zijn er aanwijzingen dat zich regelmatig in de Zuid-Atlantische Oceaan Sovjet onderzeeboten op patrouille bevinden. Analyse wijst uit dat deze FOXTROT van januari/februari 1977 in het Conakry-gebied moet hebben gezeten.
- d. Op 27 juni liep het ALLIGATOR-klasse landingsvaartuig (491) PETR ILICHEV Luanda binnen. Op de heenreis naar de Zuid-Atlantische Oceaan werd militair materieel waargenomen aan dek. De PETR ILICHEV loste in dit gebied de ALLIGATOR (521) af. Op de terugreis van deze eenheid naar de Oostzee werd eveneens militair materieel waargenomen. In NATO-kringen wordt aangenomen dat het landingsvaartuig, welke in het Zuid-Atlantisch gebied opereert, tevens op de heen-

en thuisreis als transportschip fungeert voor het contingent Sovjet personeel dat zich te Luanda moet bevinden.

Intell. activiteiten

- e. Van 7 juni tot 13 juli en wederom sinds 9 augustus bevinden zich twee NATYA-klasse vlootmijnenvegers (397 en 398) in het noordelijke deel van de Noordzee. Deze schepen houden zich bezig met verkenningen op industrieel gebied. Boorplatforms, produktieplatforms, pijpenleggers etc. worden uitvoerig gefotografeerd.
- f. De patrouille bij Malin Head wordt steeds vaker en langer onderbroken, hetgeen tot de konklusie zou kunnen leiden dat dit gebied niet meer interessant genoeg zou zijn voor de Sovjet Sigint inspanning. Evenwel dient niet uit het oog te worden verloren dat gewenste informatie op andere wijze kan worden verkregen. De gedachten gaan dan ook uit naar tipgeving aan de wal of de aanwezigheid van een Sovjet nucleaire onderzeeboot ter plekke (VICTOR-klasse?).
- g. Eind juni/begin juli maakte het Sigint-vaartuig EKHOLOT een patrouille rondom IJsland. Een dergelijke tocht wordt slechts sporadisch uitgevoerd.

Luchtvaart-activiteiten van de Sovjet marine

- h. Op 6 augustus vlogen twee lange afstand verkenningsvliegtuigen van het type BEAR-DELTA van de Noordelijke vloot naar Cuba, waar al twee van deze toestellen stonden sinds 29 juli. Deze beide laatsten echter vlogen ook op 6 augustus van Cuba naar Conakry. Een dergelijk patroon is nieuw. Deze routing stelt de Sovjets in staat een groter en voor hen interessanter gebied te overvliegen.

2. DE MIDDELLANDSE ZEE

Verrichtingen van het SOVMEDRON

- a. De commandant van de Sovjet Zwarte Zee Vloot, vice-admiraal KHOVRIN, leidde van 30 juni tot 4 juli een vlootbezoek aan Tunis als tegenbezoek na een bezoek van een Tunesische jager aan Sebastopol in 1976.

Dit vlootbezoek krijgt extra betekenis daar in Bizerta het marine-bevoorradingsschip MANYCH van 9 juni tot 4 juli groot onderhoud kreeg. Van 4 juli tot 19 juli lag een KOTLIN-klasse g.w. jager eveneens op een werf te Bizerta en verwisselde o.a. een schroef. Daarmee wordt Tunesië nu het vierde land, na Syrië; Joegoslavië en Algerije, waar Sovjet marine schepen een zekere vorm van onderhoud en - tot op zekere hoogte - faciliteiten kunnen verkrijgen.

- b. Tijdens de opbouw van de spanning aan de Lybisch-Egyptische grens is vertoond dat de eenheden van het SOVMEDRON de ankerplaats nabij Sollum verlieten en naar een ankerplaats elders (bij Kithera) vertrokken. Echter tijdens het hoogtepunt van de Lybisch-Egyptische twisten bleef het SOVMEDRON hier present met 11 eenheden waaronder een KRESTA-I g.w. kruiser en twee NANUCHKA-klasse g.w. patrouillevaartuigen. Het wordt niet uitgesloten geacht dat deze maritieme macht alhier, een uitbreiding van de twisten - nabij het grensgebied op zee - wilde voorkomen.

3. DE INDISCHE OCEAAN

Aktiviteiten van het SOVINDRON

- a. De activiteiten in de afgelopen maanden zijn gekenmerkt door havenbezoeken en vlagvertoon. Havens werden bezocht te Mauritius, Kenya, Mozambique, Madagascar en Sri Lanka, afgezien dan van Zuid-Jemen en Somalië. Het is een vrij plotselinge opeenvolging van havenbezoeken welke duidt op het onophoudelijke zoeken naar en peilen van sympathieën teneinde faciliteiten voor het SOVINDRON te verkrijgen.
- b. De spanningen in de Hoorn van Afrika hebben ogenschijnlijk geen invloed gehad op sterkte en activiteiten van het SOVINDRON.